

Vieraslajit ja luonnon monimuotoisuus

Emilia Pippola (SLL)
8.5.2025

Luennolla tänään

- Haitallisen vieraslajin määritelmä
- Esimerkkejä haitallisista vieraslajeista
- Vieraslajien aiheuttamat haitat
- Haitallisten vieraslajien leviäminen ja torjunta
 - Mitä voit tehdä luonnon monimuotoisuuden puolesta?
- **Johanna Aaltonen:** Naantalın seudun luonnonsuojeluyhdistyksen toiminta

Pikaohjeet osallistujille

- **Noudatamme turvallisemman tilan periaatteita** – pidetään tilaisuus kunnioittavana ja yhdenvertaisena kaikille osallistujille.
- **Kysy rohkeasti!** Tyhmiä kysymyksiä ei ole olemassa.

Kuva: Outi Neuvonen / Suomen luonnonsuojeluliitto

Mitä odotat tältä luennolta?

Kirjoita vastaus lapulle.

Mikä on vieraslaji?

- **Tulokaslajit** eivät kuulu alkuperäiseen lajistoon. Tulevat maahamme luonnollisesti leviämällä, ilman ihmisen apua, esim. ilmaston lämpenemisen myötä.
- **Vieraslajit** eivät kuulu alkuperäiseen lajistoon. Ylittäneet ihmisen avustuksella meren, vuoriston tai jonkun muun leviämisesteen.
 - HUOM! Kaikki vieraslajit eivät ole haitallisia, mutta mitään vieraslajia ei saa päästää leviämään luontoon.
- **Haitalliset vieraslajit** uhkaavat luonnon monimuotoisuutta, siihen liittyviä ekosysteemipalveluita tai aiheuttavat taloudellista tai sosiaalista haittaa.

Haitallisten vieraslajien säätely

- **Haitalliset lajit** on määritelty **vieraslajilaissa ja -asetuksessa**
 - Lajilistaa päivitetään, perustuu tutkimukseen
 - Maahantuonti, kasvatus, markkinointi, myynti ja ympäristöön päästäminen kielletty
 - ELY-keskukset valvovat lainsäädännön noudattamista, Tulli maahantuontia
- **Kansallinen vieraslajiluettelo**
 - Suomessa erityisen haitallisiksi todettuja
- **EU:n vieraslajiluettelo**
 - EU:n alueella haitallisiksi säädettyt vieraslajit
 - Kaikkia ei esiinny Suomessa

88 lajia

23 lajia
8 lajiryhmää
1 risteymä

Komealupiini. Kuva: Maarit Voimanen

Säädelyt kasvintuhoojat ja muut vieraslajit

- **Säädelyt kasvintuhoojat** =
kasvinterveyslainsäädännössä säädeltyjä
vierasperäisiä kasvitauteja ja tuholaisia
 - **Karanteenituhoojat:** hävittäminen viranomaisten vastuulla, ilmoitukset Ruokavirastoon
 - **Laatutuhoojat:** esiintymistä valvovat lähinnä viljelijät ja myyjät
- **Muut vieraslajit**
 - Eivät vielä kansallisella tai EU:n vieraslajilistalla
 - Tarkkailtavia lajeja, leviäminen estettävä!

n. 100 lajia

Vieraslajit.fi
-sivustolla
n. 200 lajia

Mitä vieraslajeja tiedät Suomesta tai maailmalta?

Puhu vierustoverin kanssa pari minuuttia.

Kuva: Titta Vikstedt

Kuva: Anders Albrecht CC BY-NC 4.0

Kuva: Maiju Lehtiniemi CC BY-NC 4.0

Jättipalsami (*Impatiens glandulifera*)

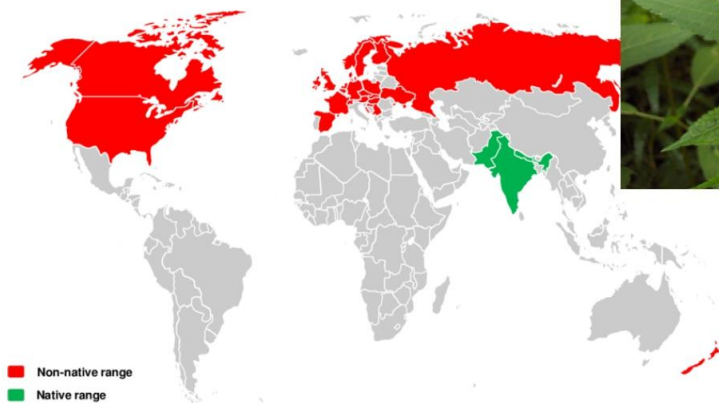
- EU:n vieraslajiluettelossa
- Lähtöisin Himalajan vuoristosta
- Koko maassa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta
- Kasvupaikat: rantakosteikot, lehdot, ojat, purot, jokivarret...
- Yksivuotinen, leviää siemenistä
- Leviää isoiksi kasvustoiksi syrjäyttäen muita kasveja, kilpailee pölyttäjistä, voi uhata taantuvia ja harvinaisia kasvilajeja
- Voi sekoittaa lehtopalsamiin ennen kukintaa
- **TORJUNTA:** Muutaman vuoden ajan 2–3 kertaa kesässä, ennen siementen kypsymistä, pienet esiintymät käsin kitkemällä, isot niittämällä, kasvijäte kompostiin tai kasoihin

Kuva: Titta Vikstedt

Jättipalsami

Kuva: Terhi Rytteri

Lähde: [Luontoliiton vieraslaji-teemaiset kouluvierailut](#)

Espanjansiruetana (*Arion vulgaris*)

- Kansallisessa vieraslajiluettelossa
- Kookas nilviäinen, lähtöisin Etelä-Euroopassa
- Vakiintunut Suomeen pohjoisinta osaa lukuun ottamatta
- Isoina määrinä esiintyessään aiheuttavat vahinkoa muille lajeille, taloudellinen vahinko viljelyksillä, niihin liittyy myös tautiriski (listeria, kolibakteeri)
- Voi sekoittaa ukkoetanaan
- **TORJUNTA:** Tehokkainta keväällä ennen kuin talvehtineet yksilöt ehtivät munia, keruu pihdeillä tai kertakäyttöhanskat kädessä, lopetus mahdollisimman nopeasti (esim. kivellä pää murskaksi tai leikkuu saksilla sarvien välistä)

Kuva: Anders Albrecht CC BY-NC 4.0

Kotoinen lajimme, ukkoetana. Kuva: Pekka Malinen CC BY-NC 4.0

Huomioi jalan pystyraidituksen puute, oikean kyljen hengitysaukon sijainti kilven takaosassa, selän harjanne ja terävä takapää!

Merirokko (*Amphibalanus improvisus*)

- Muu vieraslaji
- Pieni siimajalkainen äyriäinen: elää toukkana vapaana vedessä, kasvaa aikuiseksi kiinnittyneenä alustaan
- Alkuperä Pohjois-Amerikassa Atlantilla
- Koko Itämeren alueella Perämeren lukuun ottamatta
- Vie tilaa ja ravintoa muilta kiviin tai kallioihin kiinnittyviltä eläimiltä ja kasveilta (esim. rakkohauru, simpukat)
- Lisäksi taloudelliset vahingot: tarttuu veneiden ja laivojen pohjiin ja lisää polttoaineenkulutusta, myös poistamisesta ja kiinnittymisen estämisestä kuluja
- **TORJUNTA:** Lajia ei voida enää hävittää, mutta haittoja voidaan ehkäistä esim. pois pesemisellä tai raaputtamisella

Kuva: Maiju Lehtiniemi CC BY-NC 4.0

Minkälaisia haittoja vieraslajit voivat aiheuttaa?

Ekologiset haitat

- Maailmanlaajuisesti yksi merkittävimmistä syistä luonnon monimuotoisuuden vähentymiseen
 - Aiheuttaneet yli 1200 paikallispopulaation sukupuuttoa (Hallitustenvälinen luontopaneeli IPBES 2023)
- Suomessa uhka uhanalaisille lajeille esim. lehdoissa, hiekkarannoilla, kedoilla ja harjuilla
- Uhka maamme uhanalaisille luontotyypeille, esim. kurtturuusu rantaluonnolle

Kuva: Raisa Kyllikki Ranta

Ekologiset haitat: kilpailu alkuperäislajiston kanssa

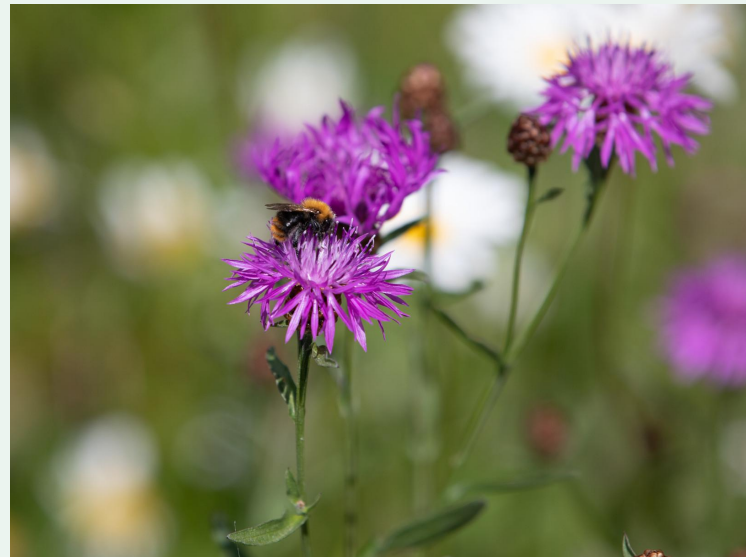
- Monet vieraslajit ovat vahvoja kilpailijoita
 - Vieraslajikasvit valtaavat laajoja aloja ja vievät tilaa alkuperäislajistolta, esim. kurturuusu, komealupiini, japanintatar
 - Esim. euroopan- ja kanadanmajava: euroopanmajava metsästettiin lähes loppuun Suomesta ja tilalle tuotiin kanadanmajavaa
- Lajiston yksipuolistuminen → luonnon monimuotoisuus vähenee

Japanintatarkasvuston torjuntaa. Kuva: Jenni Hamara

Ekologiset haitat: vaikutus pölyttäjiin

- Pölyttäjät ovat riippuvaisia kukkien tarjoamasta ravinnosta
 - Jotkut erikoistuneet tiettyyn ravintokasviin
- Vastaavasti pölyttäjät tärkeitä sekä luonnonkasveille että viljelykasveille
- Lajiston yksipuolistuminen, kukinta-ajan lyhentyminen, luonnonniittyjen katoaminen
→ **sukupuuttouhka**
 - Suomessa lähes joka viides mesipistiäinen ja perhonen on uhanalainen

Kimalainen ahdekaunokilla. Kuva: Titta Vikstedt

LUONNONTILAINEN
MONIPUOLINEN
KASVILLISUUS

VS.

YKSIPUOLISTUNUT
KASVILLISUUS

Kuva: Susanna Soisalo

Lähde: [Luontoliiton vieraslaji-teemaiset kouluvierailut](#)

ESIMERKKI: Komealupiini

Kuva: Titta Vikstedt

Leviää ja syrjäyttää
ketokasvillisuutta

Sitoo typpeä maaperään,
heikentää ketokasvillisuuden
kasvua

Kilpailee pölyttäjistä + siitepöly
sisältää lupaniinia, joka saattaa haitata
kimialaisten lisääntymistä

Ketokasvillisuus
yksipuolistuu tai
häviää

Ketokasvillisuudella
vähemmän pölyttäjiä

Tietyistä
kasveista
riippuvaiset
hyönteiset
vähenevät tai
häviävät

ESIMERKKI: Kurtturuusu

- Lähtöisin Itä-Aasian Tyynenmeren rannoilta
- Leviää juurakon ja siementen avulla (linnut)
- Pahimmillaan hehtaarien laajuiset kasvustot
- Ongelma etenkin merenrannoilla → uhkaa kymmeniä uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja
 - Mm. kenttäorakko (VU), meriotakilokki (EN), rantakaura (EN), laukkaneilikka (EN)
- Vaikutus myös hyönteislajistoon ja virkistyskäyttöön
 - Esim. isoapollon (EN) toukkien ravintokasvin, isomaksaruohon, väheneminen

Kuva: Jouko Rikkinen CC BY-NC 4.0

Kuva: Ilari Lehtonen CC BY-NC 4.0

Taloudelliset haitat

- Taloudellisia vaikutuksia mm. maa- ja metsätaloudelle ja maanomistajille, myös kartoitus ja torjunta maksavat
 - Esim. satotappiot
 - Väylävirasto on arvioinut, että maantieverkon kurturuusujen hävittäminen ilman jätekustannuksia maksaisi n. 10 milj. € ja jätekustannukset huomioiden 50-100 milj. €.
- Hallitustenvälisen luontopaneelin (IPBES) vieraslajiraportin arvio:
 - Vuonna 2019 vieraslajien maailmanlaajuisesti aiheuttamat taloudelliset kustannukset olivat yli 420 miljardia Yhdysvaltain dollaria (n. 390 miljardia euroa)
- Haitallisten vieraslajien aiheuttamat taloudelliset kustannukset ovat nelinkertaistuneet joka vuosikymmen vuodesta 1970 lähtien

Terveydelliset sekä sosiaaliset ja kulttuuriset haitat

- Myrkylliset ja allergisoivat lajit
 - Esim. jättiputken kasvineste aiheuttaa auringonvalon kanssa palovammamaisia ihomuutoksia
- Tauteja levittävät lajit
- Sosiaalisia ja kulttuurisia haittoja esim. vaikutukset virkistyskäyttöön, esteettisiin arvoihin tai mahdollisuuksin harjoittaa elinkeinotoimintaa

Jättiputkia. Kuva: Katarina Pessa

Valitse joku vieraslaji ja katso vieraslajit.fi-sivulta, mitä haittaa se aiheuttaa

Voit kirjoittaa vieraslajin nimen ja haitan lapulle.

Haitallisten vieraslajien leviäminen ja torjunta

Mitä voit tehdä luonnon monimuotoisuuden puolesta?

Haitallisten vieraslajien leviäminen

- Ihminen levittää vieraslajeja **vahingossa**
 - puutarhakarkulaiset
 - turkistarhakarkulaiset
 - painolastivedet
 - akvaariot
- Ihminen levittää vieraslajeja **tarkoituksella**
 - biologinen torjunta
 - riistaeläimet, esim. amerikanmajava ja valkohäntäkauris

Minkki. Kuva: Anna Wójtowicz CC BY-NC 2.5

Torjunnan toteuttaminen

- **Ennaltaehkäisy ja ennakointi** helpointa ja halvinta
 - Mm. vieraslajien välttäminen puutarhoissa ja muussa viherrakentamisessa
- **Ennaltaehkäisyn epäonnistuttua:** esiintymien varhainen havaitseminen, hävittäminen, eristäminen ja kontrollointi
- **Torjunnan priorisointi** vieraslajin haitallisuuden ja torjuntakohteen sijainnin tai arvon mukaan
 - Esim. torjunnan keskittäminen vieraslajien uhkaamille luonnonsuojelualueille ja muille arvokkaille luontokohteille

Omalla toiminnalla voit vaikuttaa!

Poista
vieraslajit oikein

Älä levitä
vieraslajeja

Raportoi
vieraslajihavaintosi

Osallistu talkoisiin,
jaa tietoa

Lähde: [Luontoliiton vieraslaji-teemaiset kouluvierailut](#) / Puutarha-alan diat

Poista vieraslajit oikein

- Tutustu lajikohtaiseen torjuntaan: paras ajankohta, torjunnan kesto jne.
- Torjuntaan tarvitaan maanomistajan lupa
- Hävitä kasvijätteet ja maa-aines ohjeiden mukaan
 - Vieraslajeja sisältävä maa-aines tulee käsitellä omalla tontilla tai kuljettaa jäteasemalle käsiteltäväksi.
- Kasvijätettä ei saa kuljettaa metsään tai luvattomille tunkioille, jotka ovat yksi merkittävimmistä vieraslajien leviämiskeinoista!

Lisää tietoa
vieraslajeista
ja niiden
torjunnasta:

www.vieraslajit.fi

Älä levitä vieraslajeja

- Älä kasvata voimakkaasti leviäviä vieraskasveja, varo "helppoja" lajeja
- Ota selvää ja suosi luonnonkasveja ja turvallisiksi tiedettyjä, perinteisiä koristekasveja
- Älä tyhjennä akvaariota vesistöön
- Torju haitalliset vieraslajit omasta ja taloyhtiön pihasta

Valkopajuangervo.
Kuva: Ella Ahti CC-BY-NC-4.0

Kanadanpiisku.
Kuva: Jouko Rikkinen CC-BY-NC-4.0

Raportoi vieraslajihavaintosi

- [Vieraslajit.fi](https://vieraslajit.fi)-sivustolla voit raportoida löytämäsi vieraskasvilajit kätevästi puhelimestasi
- Sivuilta löydät myös apua lajintunnistukseen
- Myös **iNaturalist-sovelluksella** voit harjoitella tunnistamista ja ilmoittaa havaintoja
- Lähde kaverin kanssa vieraslajiretkelle

Jättiputkia. Kuva: Katarina Pessa

Osallistu talkoisiin

- Kesäisin mm. Suomen luonnonsuojeluliiton paikallistoimijat järjestävät vieraslajien torjuntatalkoita. Tule mukaan!
- Voit myös itse järjestää talkoot
 - Muista maanomistajan lupa
 - Monet kunnat auttavat talkoiden järjestäjiä, esim. välineitä, jätteiden kuljetus
 - Mieti tarvittavat suojaruuvit mm. jättiputken torjunnassa

Vieraslajitalkoot Helsingin Lauttasaarella. Kuva: Jenni Hamara

Naantalin seudun luonnonsuojeluyhdistyksen toiminta

Johanna Aaltonen

Naantalin Seudun Luonnonsuojelu -yhdistys ry

Perustietoa

- Suomen luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistys. Liiton jäsenenä voi valita paikallisyhdistykseen meidät.
- Yhdistys on perustettu 1982.
- Jäseniä tällä hetkellä noin 110.
- Toimii Naantalin, Merimaskun, Rymättylän ja Velkuan alueella.
- Yhdistystä johtaa hallitus, puheenjohtajana Johanna Aaltonen.
- Yhdistyksen ajankohtaiset Facebookissa.
- Suomen luonnonsuojeluliitto: **sll.fi**

8.5.2025

Toimintamuodot

Yhdistys voi:

- Edistää vapaamuotoista luonnon- ja ympäristönsuojelutyötä toiminta-alueellaan.
- Seurata paikallisia ympäristömuutoksia.
- Antaa lausuntoja toimialaansa liittyvissä asioissa ja tehdä aloitteita sekä esityksiä viranomaisille ja yhteisöille.
- Valistaa, tiedottaa ja kouluttaa luonto-, kulttuuriperintö- ja ympäristöasioissa järjestämällä kokouksia, esitelmätilaisuuksia ja kursseja sekä viestinnän keinoin.
- Elvyttää luonnonharrastusta ja -tietämystä järjestämällä luontoretkiä ja leirejä.
- Edistää luontoon kohdistuvaa tutkimusta.

Tulevaa toimintaa

Keväällä ja kesällä 2025

- Mukana Luontolauantai-tapahtumassa 17.5.2025 Naantalin pääkirjastossa.
- Yläkoulun kolmelle päättävälle oppilaalle stipendi kiinnostuksesta ja perehtyneisyydestä luonto- ja ympäristöasioihin.
- Jäsenretki Öröhön 7.6.2025.
- Luonnonkukkien päivän retki Naantalin kaupungin Viialan niityille 15.6.2025.

8.5.2025

[Suomi ▾](#)[Auta luontoa ▾](#)[Tietoa luonnosta ▾](#)[Mikä luontoa uhkaa? ▾](#)[Näin toimimme ▾](#)[Tule mukaan ▾](#)[Ajankohtaista ▾](#)[LAHJOITA](#)

Liity jäseneksi

Luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistyksen jäsenenä suojelet suomalaista luontoa ja torjut luontokatoa osana maankattavaa toimintaverkostoa. Pääset myös mukaan retkille, tapaat luonnonystäviä ja saat jäsenlehden.

Jäsenmaksu on 45 euroa vuodessa, opiskelijoilta 32 euroa ja varsinaisen jäsenen kanssa samassa osoitteessa asuvilta perheenjäseniltä 15 euroa. Joissakin paikallisyhdistyksissä on otettu käyttöön myös alennettu jäsenmaksu jäsenille, joilla on taloudellisia haasteita. Kysy lisää omasta paikallisyhdistyksestäsi.

Liity mukaan Luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistyksen jäseneksi!

[LIITY JÄSENEKSI](#)

Mitä opit tänään?

Kirjoita lapulle.

Kiitos mielenkiinnosta!

Vinkkejä ja ideoita:
www.sll.fi/vieraslajit